

Barma: Na cestě k „asijské demokracii“

MIROSLAV NOŽINA

Burma: On the Road to “Asian Democracy”

Abstract: The main goals of the transformed military-political bloc in Burma are to create an “Asian democracy” in the country and to continue in its control of its economic and political life. For this purpose, it adopted a new constitution, organized general elections, and established the current national and state parliaments and the new government. The main pillars of its actual power are the office of the president, the parliaments, the army and the pro-government Union Solidarity and Development Party. Meanwhile, the democratic opposition movement is weak and fragmented. Also the ethnic minorities’ movement is unable to create a common political platform on the national level. In this situation, it is hard to expect radical changes in the political development in Burma. The domination of the transformed military-political bloc will thus continue.

Key words: Burma/Myanmar, Asian democracy, military junta, reforms, democratic opposition, ethnic movement.

Roku 1988 se v Barmě/Myanmaru¹ po násilném převratu chopil moci vojenský režim. Následující více než dvě dekády barmské historie byly poznamenány ekonomickou exploatací země ze strany příslušníků vojenské junty, zatýkáním a represemi vůči opozičním aktivistům, potlačováním základních lidských práv a svobod. To v minulých letech vyvolávalo odpor proti vládě vojenské junty jak na domácí, tak na mezinárodní politické scéně. Cílem zemí Evropské unie včetně České republiky se stalo nastolení legitimní civilní vlády a demokratizace Barmy (srovnej European Commission 2007). Česká republika zařadila Barmu mezi země, v nichž prioritně podporuje demokratizační snahy (srovnej MZV 2010).

Pod vlivem narůstajících ekonomických a sociálních problémů v Barmě a její pokračující mezinárodní izolace zahájila vláda vojenské junty v roce 2003 pozvolnou ekonomickou a politickou transformaci. Klíčovým momentem v těchto procesech se stal 30. březen 2011, kdy ústřední orgán vlády vojenské junty, Státní rada míru a rozvoje (*State Peace and Development Council – SPDC*), předal moc nové vládě a státním orgánům, vzniklým na základě všeobecných voleb v listopadu 2010. Vojenská diktatura v Barmě tak oficiálně skončila.

Nový režim skutečně provedl řadu reforem, Barma rovněž nadále pokračuje v otevírání se světu. I přesto by byla chyba přistupovat k současnému vývoji v zemi s přehnaným optimismem. Otázkou zůstává, do jaké míry můžeme v Barmě hovořit o demokratizaci politického systému. Transformace iniciovaná vládou vojenské junty zde totiž očividně má své mantinely a je výrazně poznamenána snahou současných vojenskopolitických špiček si i v novém systému udržet výsadní mocenské postavení. Na barmské politické scéně dnes nadále dominuje transformované vojenskopolitické uskupení, jehož strategickým cílem se stalo vybudovat „disciplinovanou prosperující demokracii“ v zemi (Charney 2009: 280; Tyler 2010: 7). Následující konzultace argumentuje tím, že pod tímto pojmem se, přes veškerá specifika barmského vývoje, skrývá varianta modelu „asijských demokracií“.

První část konzultace stručně nastiňuje koncept „asijské demokracie“. Pod tímto úhlem pohledu pak sleduje hlavní transformační kroky vojenské vlády při budování „disciplinované demokracie“ a rozebírá současnou situaci v Barmě. Druhá část konzultace se zabývá mocenskou transformací. Komentuje plán vládních reforem „*Cestovní mapa k demokracii*“, provádí analýzu ústavy z roku 2008, procesů kolem všeobecných voleb v roce 2010 a nastolení nové vlády v roce 2011. Vládní postup charakterizuje jako efektivní strategii směřující k zachování moci vojenskopolitického bloku i v nových podmínkách „asijské demokracie“. Třetí část je věnována problému personalismu a důrazu na osoby silných vůdců jako klíčových hráčů barmské politické scény. Ve čtvrté části je analyzováno barmské politické spektrum, vyznačující se dominancí jedné silné politické strany (vládní Strany solidarity a rozvoje svazu; *The Union Solidarity and Development Party – USDP*) a slabým politickým pluralismem, v barmských podmínkách reprezentovaným demokratickou opozicí a hnutím etnických menšin.

Konzultace čerpá z odborné literatury, agenturních zpráv, dostupných dokumentů a internetových zdrojů. Podstatná část primárních informací využitých v textu pochází ze série šesti desítek interview s představiteli barmských provládních složek a opozice, provedených v obdobích duben–květen 2009, listopad–prosinec 2011 a listopad–prosinec 2012. Použité zdroje zastupují poměrně široké názorové spektrum. Výrazné protivládní postoje v minulých letech zastávala například *Burma Campaign UK*, *Euro-Burma Office*, *Assistance Association for Political Prisoners (Burma)*, *Alternative Asean Network on Burma*, exilový list *Irrawaddy*. O určitou neutralitu se snaží například zdroje Organizace spojených národů, zdroje nevládních organizací *Karuna* a *ADRA*, spojených s křesťanskou církví a dlouhodobě etablovaných v Barmě, či zdroje politicky středově vymezené nevládní organizace *Mingalar Myanmar*. Naopak například zdroje úřadu prezidenta, organizace *Myanmar Egress* či list *Myanmar Times* se jednoznačně stavějí na stranu vlády. Předložená konzultace je výsledkem konfrontace a vyhodnocení těchto různých názorů a postojů aktérů barmské politické scény.

KONCEPT ASIJSKÉ DEMOKRACIE

Koncept „asijských demokracií“, o němž se často diskutuje (srovnej Mukherjee 2010; Chadda 2000; Freeman 1996; *Political Legitimacy in South East Asia* 1995; *East Asias' New Democracies* 2010 aj.), vychází z tvrzení, že vzhledem k rozdílnému historickému vývoji, rozdílným ekonomickým, sociálním, kulturním a náboženským tradicím a hodnotám není možné aplikovat na asijské prostředí vzory západní demokracie, ale je nutné zde rozvíjet demokratické koncepty a modely, jež více odpovídají podmínkám a hodnotám asijských společností. Podle teoretiků „asijských demokracií“ je pro asijské společnosti příznačný zejména kolektivismus a komunitarismus namísto západního individualismu a liberalismu; dále personalismus, který klade větší důraz na osoby charismatických vůdců nežli na ústavní funkce; loajalita a respekt k autoritám, ať už jde o rodiče, učitele, či představitele vlády; v důsledku toho i preferování jedné silné politické strany nad politickým pluralismem a rovněž silné a jednotné autoritativní vlády (srovnej Neher 1994).

Na těchto odlišnostech je vystavěn politický model „asijské demokracie“, vnímaný jako alternativa jak k totalitním politickým systémům, tak i liberálnědemokratickým systémům. Příznačné pro něj je, že do asijského prostředí jsou sice zavedeny formální prvky demokratického systému vlády, jako je ústava, volby, parlamenty, pluralita politických stran, existence nevládních organizací, volný přístup k názorově různorodým, necenzurovaným médiím a rozvolněná tržní ekonomika; na druhé straně se ale tento model vyznačuje často nedemokratickým obsahem – faktickou nadvládou jednoho mocenskopolitického bloku, dominujícího v politickém a ekonomickém životě země (někdy s nevýznamnou účastí několika dalších malých politických uskupení). Tento blok ovládá vládu i parlament a v rámci právního a administrativního systému, uzpůsobeného jeho

mocenským potřebám množstvím dílčích vnitřních korekcí, výjimek a opatření, tvrdě potlačuje opozici a umožňuje jí pouze marginální (nebo nulový) podíl na moci. Příznačné pro asijský model je i fungování rozvětvených klientských sítí a nižší důraz na problematiku lidských práv. Clark D. Neher upřesňuje, že termín „asijská demokracie“ je v podstatě asijskou verzí charakteristik označovaných v západních konceptech jako „polodemokracie“ (*semidemocracies*) či „poloautoritářský režim“ (*semiauthoritarian regime*).

Tímto prizmatem je třeba vnímat i problém demokratizace v Barmě. Na základě bývalého režimu vojenské junty zde vznikl vojenskopolitický blok, zastupovaný v politické rovině vládní politickou stranou a armádou. Tento blok vykazuje jednoznačnou snahu vybudovat v Barmě státní model, v jehož rámci by formálně ustavil demokratické instituce, ovšem fungování těchto institucí by naplnil pouze omezeným demokratickým obsahem. Varianty tohoto modelu podle Clarka D. Nehera představují země jako Japonsko, Indie, Šrí Lanka, Pákistán, Jižní Korea aj. (Neher 1994: 949). V oblasti jihovýchodní Asie se k modelu „asijských demokracií“ v posledních desetiletích přiklánějí jak státy, které mají své ústavy postavené na demokratických principech (Singapur, Malajsie, Kambodža, Thajsko), tak státy, které představují poslední enklávy komunismu na světě (Vietnam, Laos).

SILNÁ A JEDNOTNÁ AUTORITATIVNÍ VLÁDA: MOCENSKÁ TRANSFORMACE BARMSKÉHO VOJENSKOPOLITICKÉHO BLOKU

V období let 2003–2011 provedl vojenský režim v Barmě sérii reforem směřujících k ustavení formálních prvků demokratického systému vlády, ovšem nadále kontrolovaných stoupenci transformovaného vojenskopolitického bloku. Zveřejnil a začal realizovat *Cestovní mapu k demokracii*, množstvím korekcí přizpůsobil svým potřebám znění nové ústavy z roku 2008 a realizoval o ní referendum, zajistil silné postavení armádě, uspořádal všeobecné volby v roce 2010 a získal kontrolu nad parlamenty, ustavil novou vládu a administrativu, v níž dominují představitelé bývalé vojenské junty.

Cestovní mapa k demokracii a ústava z roku 2008

Plán vládních reforem, oficiálně nazvaný *Cestovní mapa k disciplinované prosperující demokracii*, zveřejnil barmský premiér Kchin Ňjun dne 30. května 2003. Podle neověřených informací získaných v prosinci 2012 v Yangonu přesvědčily k tomuto kroku barmské vojenské vedení osoby napojené na politologické kruhy v Singapuru. V říjnu 2004 byl však Kchin Ňjun sesazen z úřadu premiéra a na jeho místo nastoupil generál Sou Win. Důvodem změny byly narůstající rivalita mezi ambiciózním Kchin Ňjunem, který se otevřeně prohlašoval za vedoucího reformátora v Barmě, a hlavou vojenské junty Than Šwejem a jemu blízkým generálem Maun Eiem. Kchin Ňjun byl obviněn z korupce, zneužívání moci a pašeráckých aktivit a odsouzen k podmíněnému trestu odnění svobody v délce 44 let. K podmíněným trestům byli odsouzeni i jeho dva synové. Čistkám dále padly za obětí stovky důstojníků, agentů a diplomatů spojených s Kchin Ňjunem. Junta však v říjnu 2004 potvrdila, že nadále hodlá realizovat *Cestovní mapu k demokracii* (Charney 2009: 181–182).

Vládní plán reforem se skládal ze sedmi následných kroků, které zahrnovaly: (1) opětovné svolání Národního shromáždění, jež se nesešlo od roku 1996; (2) po úspěšném odstartování činnosti Národního shromáždění zahájení postupné implementace kroků nezbytných pro vznik „skutečného a disciplinovaného demokratického systému“; (3) sepsání návrhu nové ústavy; (4) schválení nové ústavy prostřednictvím národního referenda; (5) uskutečnění „svobodných a spravedlivých“ a parlamentních voleb; (6) zahájení činnosti parlamentů v souladu s novou ústavou; (7) „budování moderního, rozvinutého a demokratického národa prostřednictvím vůdců zvolených parlamenty, a rovněž vlády a dalších orgánů zformovaných parlamenty“ (srovnej Tyler 2010: 7). Vojenský režim podle

tohoto plánu skutečně postupoval, i když pozvolna (data pro realizaci jednotlivých kroků nebyla v plánu určena).

Ústava z roku 2008 a kodifikace silného postavení armády

V říjnu 2006 bylo svoláno Ústavodárné shromáždění, na němž vybraných 1000 delegátů, převážně loajálních vůči režimu, projednalo nový návrh ústavy. Ta pak byla schválena v květnu 2008 všeobecným referendem, pečlivě kontrolovaným vojenskou vládou. Referendum doprovázely nátlakové akce a násilnosti ze strany barské policie a armády vůči opozici, zatýkání aktivistů, zásadní porušování mezinárodních volebních standartů a manipulace (srovnej The Burma Campaign UK 2012). Barský vojenský režim na hlasování trval, přestože jih země týden předtím zpustošil cyklon Nargis a situace v postižených oblastech byla kritická. Podle oficiálních vládních zdrojů se volilo ve většině oblastí za velmi hojně účasti, přičemž více než 90 % občanů – a v některých oblastech 100 % – hlasovalo „pro“ novou ústavu. Demokratičtí aktivisté se oproti tomu shodují v názoru, že referendum provázela nezájem občanů (Člověk v tísni 2008).

Koncept nové barské ústavy představuje dlouhý a detailní text o 15 kapitolách, 457 člancích a pěti dodatcích (srovnej Myanmar Constitution 2008). V nové ústavě je vymezeno sedm oblastí (Sakain, Taninthayi/Tenaserim, Mandalaj, Makwei, Pegu, Iravadi, Rangún/Yankoun) a sedm států (Kačjinský, Kajaský, Kajinský/Karenský, Čjinský, Monkský, Rakhinský/Arakanský, Šanský) (čl. 49). Ústava dále vymezuje pět „samosprávných zón“ etnik Nagů, Danuů,² Paů, Palaunů a Koukan (Kokang) a jednu „samosprávnou oblast“ pro Way (čl. 56). Oblast hlavního města Neipyijta je vymezena jako zvláštní svazové teritorium podléhající přímé správě prezidenta (čl. 50). Žádná část území myanmarského svazu nemá právo se odtrhnout (čl. 6a).

Legislativní moc ve státě je sdílena svazovým parlamentem (*Pyijthaunsu hlutto*) a 14 regionálními a státními parlamenty (*hlutto*). *Pyijthaunsu hlutto* se skládá ze dvou komor: *Pyijthu hlutto* (státní rada – parlament) je volený na základě územního principu a počtu obyvatel. Má 440 členů (čl. 109). *Amjoutha hlutto* (národní rada – sněmovna národů) má 224 členů volených podle národnostního principu. 168 zástupců je voleno po 12 zástupcích z každého státu a regionu. V tomto počtu je jeden zástupce z každé samosprávné zóny a samosprávné oblasti (čl. 141). Podle ústavy má armáda v obou komorách automatický nárok na 25 % křesel (čl. 109b, 141b); v případě regionálních a státních parlamentů na 1/3 křesel (čl. 161d). Vyšší podíl příslušníků armády reflektuje zejména tradiční nedůvěra centrální vlády vůči nestabilní situaci v okrajových etnických regionech. Armádní poslanci jsou jmenováni vrchním velitelem armády z řad aktivně sloužících důstojníků (čl. 109b, 141b).

Předcházející legislativní moc představitelů armády tím byla poněkud oslabena (alespoň nominálně) ve prospěch vládnoucí politické strany, ovšem armáda nadále může v případě potřeby zablokovat ústavní změny, jež by ohrozily její postavení. Armádní poslanci mají rovněž v obou komorách parlamentu výsadní právo formovat a vést bezpečnostní výbory (čl. 115b, 147b). Armáda si udržela i značný vliv v exekutivě, protože na základě ústavy má právo se podílet na volbě prezidenta a viceprezidentů; vrchní velitel rovněž nominuje armádní důstojníky v činné službě na posty ministra obrany, vnitra a pohraničních záležitostí a má i právo zasahovat do výběru ostatních ministrů (čl. 232b). Ústava armádě dále zajišťuje právo řídit záležitosti ozbrojených sil nezávisle na státní administrativě (srovnej kap.7). To zahrnuje i vlastní armádní justici, jejíž rozhodnutí podléhají konečnému odsouhlasení vrchním velitelem armády (čl. 343).

Problematickým je rovněž článek, podle něhož je možné, jestliže vznikne aktuální potřeba, vymezit území, která jsou důležitá ve vztahu k národní obraně, bezpečnosti, právu, ekonomice atd. Tyto oblasti mohou být vyčleněny jako svazová teritoria pod přímou správou prezidenta, tedy být vymaněny z administrativy daného regionu či státu, a mohou

na nich být uplatňována zvláštní nařízení a správa (čl 50b). Vláda a armáda tak může v daných oblastech v případě potřeby efektivně zasahovat proti opozici.

Volby 2010

Všeobecné volby, uskutečněné v roce 2010, byly organizovány na základě ústavy schválené v referendu v roce 2008. Volební komisi jmenovala vláda. V jejím čele stanul bývalý generálmajor vojenské junty, zástupce předsedy Nejvyššího soudu Thein Sou. Tento muž byl na seznamu předáků barmské vojenské junty, proti nimž Evropská unie zavedla sankce (The Irrawaddy 2010; The Burma Fund – UN Office 2011). Podle hodnocení Úřadu Fondu OSN pro Barmu (*Burma Fund UN Office*) tato komise po dobu volebního procesu „*postrádala nezávislost nestrannost a transparentnost*“ (The Burma Fund – UN Office 2011: 9)

Dne 8. března vydala vláda sérii volebních zákonů (The Burma Fund – UN Office 2011). Ty mimo jiné určovaly, že každá politická strana, která se chce zúčastnit voleb na národní úrovni, musí mít nejméně 1000 členů; na regionální úrovni pak 500 členů. Svě kandidáty musí postavit nejméně ve třech volebních obvodech, jinak bude (podobně jako v roce 1990) deregistrována. Za registraci kandidátů a rovněž za publikování volebních materiálů musely politické strany zaplatit na barmské poměry poměrně vysoké částky (například registrační poplatek za kandidáta činil 500 000 barmských kyatů (zhruba 500 dolarů). Na rozdíl od voleb v roce 1990 se tato částka nevracela, když kandidát zvítězil (Htet Aung 2010). Pro malé politické strany, anebo naopak pro větší strany, které chtěly bojovat na národní úrovni ve více obvodech, to představovalo problém.

Podle volebního zákona se voleb nesměli zúčastnit jako voliči nebo kandidáti buddhističtí mniši a členové náboženských řádů. To je součást dlouhodobé barmské tradice. Účast byla rovněž zamezena osobám, které si v dané době odpykávaly trest vězení. Z volebního procesu tak bylo vyloučeno více než 2200 vězňů. Znamenalo to významný problém pro nejsilnější opoziční stranu, Národní ligu pro demokracii (*National League for Democracy – NLD*), která v té době měla uvězněno 412 aktivistů včetně své předsedkyně Aun Schan Su Ťij. Věznění byli i veřejně známí předáci dalších opozičních a etnických politických stran, schopní získat hlasy voličů (The Burma Fund – UN Office 2011: 8).

Volební zákon umožnil na základě „přidruženého občanství“ volit muslimským obyvatelům Rakhinského státu, takzvaným Rouhindžaům. Těm barmská vláda upírá plné občanství a považuje je za emigranty ze sousedního Bengálska, i když v Rakhinu často žijí již po několik generací. Obyvatelé čínského a indického původu, a rovněž příslušníci některých menšinových etnik v okrajových oblastech, byli z voleb vyloučeni. Nešlo o nijak malý počet lidí. Číňané a Indové tvoří přibližně 5 % barmské populace, v případě neregistrovaných příslušníků dalších minoritních etnik šlo přibližně o stejné množství (International Crisis Group 2010: 3, 4, 7).

Pro politické strany vytvořené na etnickém základě se stal problematický i oddíl 12 (a/iii) volebního zákona. Ten určoval, že politická strana, která má přímé či nepřímé vazby na povstalecké etnické organizace, bude z voleb vyškrtuta. Toto nařízení postihlo například Pokrokovou stranu Kačjinského státu (*Kachin State Progressive Party – KSPP*), Pokrokovou stranu Severního Šanského státu (*Northern Shan State Progressive Party – NSSPP*) a kačjinskou Spojenou demokratickou stranu (*United Democracy Party – UDP*) (International Crisis Group 2010: 4; Kudo 2011).

NLD se nakonec rozhodla volby jako nedemokratické bojkotovat a vyzvala k tomu i další politické strany a voliče. To vedlo k názorovému rozštěpení a vytvoření frakce NLD – Národně demokratické síly (*National Democratic Force – NDF*), která se rozhodla voleb zúčastnit. Voleb se odmítlo zúčastnit i několik dalších menšinových stran. Z 37 politických stran, které se nakonec dokázaly úspěšně zaregistrovat, bylo 33 nových, jež se účastnily voleb poprvé (Kudo 2011).

V neděli 7. listopadu 2010 proběhly dlouho očekávané všeobecné volby, první po dvaceti letech. V některých regionech se z bezpečnostních důvodů nevolilo a celkový počet křesel, o něž se kandidáti mohli ucházet, byl nakonec zredukován na 1154. Oprávněno volit bylo přibližně 29 milionů voličů.

V centrálních oblastech země i na většině etnických teritorií měly volby poklidný průběh, pečlivě sledovaný policií a armádou. Mezinárodní pozorovatelé nebyli k volbám přizváni, místní nezávislé organizace a pozorovatelé upozorňovali na řadu neregulérností, jež volební proces provázely – snahy o aktivizaci a ovlivňování voličů, kupování hlasů, netransparentní sčítání hlasů, násilí a zatýkání atd. Rovněž těsně v období po volbách docházelo k útokům na osoby podezřívávané z podpory opozice (Kudo 2011; The Burma Fund – UN Office 2011).

Výsledky voleb byly oficiálně oznámeny 17. listopadu. Podle očekávání ve volbách zvítězila provládní USDP, která získala celkem 883 parlamentních křesel, tedy 77 % všech hlasů. Na druhém místě se umístila Strana národní jednoty (*National Unity Party – NUP*) s 63 křesly (5,5 % hlasů). Tato strana je blízká vojenským kruhům, které vlády v Barmě před převratem v roce 1988. Třetí místo obsadila Demokratická strana šanských národností (*Shan Nationalities Democratic Party – SNDP*), která získala 57 poslaneckých křesel (5 % hlasů) a Strana rozvoje národností Rakhinu (*Rakhine Nationalities Development Party – RNDP*) získala 35 křesel (3 %); Strana demokracie všech monských oblastí (*All Mon Region Democracy Party – AMRDP*) a odštěpenecká frakce NLD, NDF získaly po 16 křeslech (1,4 % hlasů). Menší počty poslaneckých křesel získalo dalších dvacet politických stran etnických menšin (Kudo 2011; The Burma Fund – UN Office 2011: 7). Ve volbách zvítězil i malý počet nezávislých kandidátů (Kuppussarmy 2011).

Nový parlament a vláda

První společné zasedání obou komor barmského parlamentu se uskutečnilo dne 31. ledna 2011 v 8.55 hod. Stejněho dne zasedly i státní a regionální parlamenty. Datum bylo pečlivě vybráno numerology.³ Tímto dnem formálně vstoupila v platnost i nová barmská ústava. Na zasedání byla přijata řada dodatečných zákonů a regulí, upravujících chod parlamentů a procedurální otázky týkající se volby prezidenta a viceprezidentů aj. Dne 4. února vybralo kolegium, složené ze všech členů *Pyijichansu hlutto*, Thein Sein jako prezidenta, Tin Aun Myin Ua jako prvního viceprezidenta a dr. Sai Mau Khama jako druhého viceprezidenta. Dne 30. března 2011 vydala SPDC čtyři dekrety zajišťující předání její moci nové vládě a orgánům na národní, regionální a oblastní úrovni a generál Than Šwei podepsal dekret o oficiálním rozpuštění SPDC. Stejněho dne složil U Thein Sein prezidentskou přísahu a nastoupil do úřadu. Přísahy složili i jeho viceprezidenti, členové svazové vlády a ministři (Shwe Yinn Mar Oo – Soe Than Lynn 2011).

Podle ústavy se museli prezident a viceprezidenti oficiálně vzdát svých poslaneckých mandátů a politických funkcí. Jejich předcházející kariéra však byla příznačná: Thein Sein je bývalý premiér vlády SPDC, „muž číslo 4“ v hierarchii bývalého velení armády (po generálech Than Šweji, Maun Eiovi a současném mluvčím dolní komory parlamentu Šwei Manovi) a bývalý předseda USDP; Tin Aun Myin U byl bývalým prvním tajemníkem SPDC (a jedním z jejích nejbohatších a údajně i nejkorumpovanějších členů);⁴ dr. Sai Mau Kham, původem Šan, byl kandidátem USDP ve volbách.

Byl vytvořen vládní kabinet složený z 30 ministrů (stejně jako doposud) s čtyřmi ministry zastávajícími dvě portfolia. Kabinet je směsicí starých a nových tváří, bez výjimky napojených na armádu a USDP. Přibližně třetina ministrů přešla ze starého kabinetu SPDC, většinou na své bývalé posty. Ve vládě rovněž přibýlo technokratů. Ministrem školství se stal bývalý univerzitní rektor a ministrem zdravotnictví lékař, ministrem zahraničí bývalý ambasador, ministrem turistiky podnikatel, ministrem průmyslu bývalý předseda obchodní komory. Vojenské kruhy zachovaly rozhodující vliv i ve Výboru

národní obrany a bezpečnosti, protože šest z jeho jedenácti členů jsou nejvyšší vojenscí představitelé (International Crisis Group 2011).

Ve vztahu k parlamentu je možné zaznamenat ze strany představitelů armády určitý přezíravý postoj. Tento postoj je v barmské politice hluboce zakořeněn a odvíjí se od historické role, jakou poslanci sehráli v poválečném vývoji. Armáda vždy pohlížela na poslance jako na zkorumpované a egoistické frakcionáře. Jmenovanými zástupci armády v parlamentech jsou nižší důstojníci v hodnostech majorů a kapitánů, v několika případech plukovníků. Vrchní velení armády se tak od parlamentů distancuje a zároveň jmenování nižších důstojníků umožňuje udržet soudržnost vojenského bloku a zajišťuje poslušnost armádních poslanců vůči jejich nadřízeným. Respondenti udávají, že armádní poslanci jsou dnes otevřenější k diskusi, i když jejich hlasování bývají jednotná (NLD 2011).

Předzvěstí nových pořádků se stal zákon č. 27/2010 o odvozech do armády, který 4. listopadu 2010, tedy těsně před volbami, tajně schválila stará vláda SPDC. Zákon byl „dán na vědomí“ poslancům na prvním zasedání obou komor nového parlamentu v lednu 2011. Doposud nebyl uveden v platnost. Na základě tohoto zákona mohou být každý muž ve věku od 18 do 45 let a žena ve věku od 18 do 35 let odvedeni do armády na dobu dvou let, v případě výjimečného stavu na pět let. Muži i ženy mají povinnost se registrovat, když dosáhnou věku 18 let. Ti, kdo neuposlechnou, mohou být potrestáni vězením na dobu tří let, pokutou, nebo obojím (Kuppuswamy 2011). Armáda tak dostala pod svou kontrolu značnou část barmského obyvatelstva a může kdykoli podle potřeby zvýšit své stavy.

I po dvou letech existence parlamentů zůstává efektivita práce poslanců a poslaneckých klubů na nízké úrovni. Zejména státní parlamenty zůstávají ve značné míře nefunkční. Situace se pozvolna zlepšuje, ovšem řada problémů nadále přetrvává. Pozitivní posun představuje například prosazení dvou pozemkových zákonů (i když s určitými slabinami) jako legálního rámce pozemkové reformy, v Barmě urgentně potřebné (srovnej Hiebert – Phuong 2012; M. K. N. 2012; N. S. A. 2012). Naopak důkazem snadnosti, s níž dnes vojenskopolitický blok prosazuje na parlamentní půdě zákony ve svém zájmu, se stalo přijetí nového zákon o shromažďování v prosinci 2011. Zákon sice povoluje mírová shromáždění a protestní průvody, vyžaduje však, aby organizátoři protestů požádali o povolení místní policii pět dní před pořádáním akce a předložili jí ke schválení vedle cíle protestů a místa konání akce i takové detaily, jako například znění použitých hesel a sloganů. Je tak účinným nástrojem kontroly aktivit opozice. Zákon ostře kritizovala nevládní organizace *Human Rights Watch* jako „*nevychovující mezinárodním standardům*“ (Human Rights Watch 2012).

PERSONALISMUS, DŮRAZ NA OSOBY SILNÝCH VŮDCŮ

Tradičně významnými aktéry barmské politické scény jsou silní vůdci, vytvářející okolo sebe rozsáhlé klientské sítě. V transformovaném vojenskopolitickém bloku došlo v tomto ohledu k několika výrazným změnám. Především je to generační výměna. V posledních dvou dekadách si udržoval moc ve státě generál Than Šwei. Od roku 1992 byl hlavou vojenské junty, premiérem, a když byl v srpnu 2003 obnoven úřad hlavy státu (*nainngamto aŕi ake*), zaujal i tento post. Během let okolo sebe vybuodoval silnou a vlivnou klientskou síť a soustředil ve svých rukou veškerou soudní a výkonnou moc. V politickém dění v průběhu voleb a po volbách se však již výrazně neprofiloval. Than Šwej (narozený roku 1933) se při svém odchodu snažil zajistit, aby na jeho místo nenastoupil další „silný muž“, který by ohrozil jeho budoucí pozici a rovněž pozice a ekonomické zájmy jeho rodiny a stoupenců. Obava ze silného nástupce byla i hlavním důvodem odstranění dalšího vlivného muže režimu SPDC – premiéra Kchin Ňjuna v roce 2004. Namísto hledání vhodného nástupce se Than Šwei zaměřil na rozdělení moci mezi různé instituce a předáky. Autoritativní úřad hlavy státu v současné době nahradila čtyři hlavní mocenská centra,

o něž se transformovaný vojenskopolitický blok opírá: prezidentský úřad, parlamenty, USDP a armáda. Tvůrci nového ústavního systému se přitom snažili o to, aby ani jedno z těchto center nemohlo v budoucnu převzít absolutní moc. Právě to bylo pro Than Šweju odchodovou strategií klíčové. Umožnilo mu to se stáhnout bezpečně do pozadí (dva jeho předchůdci skončili v domácím vězení), nadále odtud ovlivňovat politický vývoj v Barmě a stylizovat se do role „otce“ nového barmského státu.

Than Šwej v únoru 2011 oznámil, že osobně povede nově vytvořenou Nejvyšší státní radu. Jejím členy se dále stali bývalý druhý muž ve vládě SPDC, generál Maun Ei, prezident Thein Sein, viceprezident Tin Aun Myin U, mluvčí parlamentu U Šwei Man a dva bývalí generálové vojenské junty. I když rada byla oficiálně ustavena jako poradní orgán, jde o vlivný nástroj zajišťující kontinuitu moci bývalých předáků vojenské junty v nových podmínkách (Euro-Burma Office 2011c). Than Šwej je dnes v barmských politických kruzích přezdíván *schayad'i yazat*, „ředitel opery“. Tuto „operu“ řídí, přiděluje role, ale sám už není hercem (P. W. 2011/2012).

V čele prvního mocenského centra, prezidentského úřadu, stojí Thein Sein. Podle nové ústavy má nejvyšší výkonnou moc jako hlava státu a vlády (srovnej Myanmar Constitution 2008: kap. 3), jmenuje svazový vládní kabinet (Tamtéž: čl. 232) a premiéry čtrnácti regionů a států (Tamtéž: čl. 261). Předsedá – ale nikoli nezbytně ho ovládá – mocnému Výboru národní obrany a bezpečnosti (Tamtéž: čl. 201). Oproti úřadu hlavy státu z éry SPDC jsou jeho pravomoci podstatně omezeny a přeneseny na půdu parlamentů a vrchního velení armády.

Thein Sein stojí v čele reformního procesu v Barmě. Jeho ochotu k radikálním změnám však není, vzhledem k jeho minulosti a politickým vazbám, možné přeceňovat. Rozhodně to není člověk, který by měl zájem jakkoliv ohrožovat postavení vojenskopolitických elit. V tomto ohledu má Thein Seinova reformní politika zřetelné mantinely.

Pro potřeby prezidenta byl sestaven devítičlenný sbor poradců. Podle informací získaných během výzkumu v listopadu 2011 se tento sbor schází jen nepravidelně a jeho členy jsou především staří vládní úředníci a příslušníci vládní garnitury, kteří, slovy jednoho z respondentů „*umějí jen poslouchat a jako poradci jsou nepoužitelní*“ (K. T. S. 2011). Thein Sein má určitě celkovou vizi reformního procesu, řada jeho rozhodnutí však vzniká *ad hoc* a odvíjí se od momentální situace. Podle informací potvrzených během interview v prosinci 2012 se stále více opírá o vzdělané experty z prostředí ministerstev.

Vůdčí osobností na parlamentní scéně je U Šwei Man, mluvčí *Pyijthu hlutto* a v případě společných zasedání i obou komor parlamentu. Šwei Man je považován za reformátora, ovšem i on je bývalým členem vládní garnitury SPDC. Jeho záměrem je vytvořit z doposud slabě profilovaného parlamentu mocenskou alternativu prezidentského úřadu Thein Seina. Na závěrečném zasedání dolní komory parlamentu 24. listopadu 2011 se vyjádřil, že „*základem ústavy je vykonávat legislativní, výkonnou a soudní moc tak odděleně, jak je to jen možné, protože jestli je moc soustředěna v jedné osobě nebo skupině lidí, země může skončit na cestě tyranie*“. Proto je důležité mít silné *hlutto* (Soe Than Lynn 2011). To vyvolává napětí a soupeření mezi Thein Seinem a Šwei Manem. Namísto orgánu parlamentní demokracie se ovšem Šwei Man snaží vytvořit z parlamentu spíše disciplinovaný mocenský blok a omezit na jeho půdě nepohodlnou diskusi a kritiku (N. W. M. 2011). Ještě na konci listopadu 2010 přijala SPDC zákon, který omezuje svobodu projevu poslanců v parlamentu. Zákon je široce koncipován a určuje, že projevy poslanců nesmějí ohrožovat národní bezpečnost, jednotu státu a napadat ústavu. Určuje tresty za protesty na parlamentní půdě a nezákonný vstup do budovy parlamentu. V případě striktního uplatnění prakticky zamezuje kritice vládní strany a armády ze strany parlamentní opozice (Kuppuswamy 2011).

Předsedou Výboru národní obrany a bezpečnosti, a tím nominálně i vrchním velitelem armády je prezident Thein Sein; prvním a druhým zástupcem velitele armády jsou

viceprezidenti. Nominálně až teprve mužem číslo 4 je velitel armády a obranných služeb. Tím se stal v červnu 2010 generál Min Aun Hlain, předtím velitel jednotek bojujících na severu proti etnickým povstalcům. Jeho zástupcem se stal generálporučík Sou Win. (Altsean – Burma 2010). Respondenti vesměs udávají, že ve skutečnosti je dnes vliv Thein Seina a viceprezidentů v armádě omezený a armáda tvoří víceméně autonomní blok řízený Min Aun Hlainem a Sou Winem. Prezident Thein Sein si uvědomuje význam armády, z níž vyšel a v níž má i řadu přátel, a své názorové rozpory s vedením armády nevyhrocuje (P. W. 2011/2012; K. T. S. 2011).

Problém současného vedení USDP není zcela vyjasněn. Po odchodu Thein Seina do prezidentského úřadu je dočasným předsedou USDP U Šwei Man. Zároveň zastává post místopředsedy. Ve skutečnosti má na řízení strany omezený vliv. Rozhodovací moc zde spočívá v rukou místopředsedů U Ei Myina a Tchaj Ua, generálního tajemníka strany U Maun Maun Theina a druhého generálního tajemníka U Thein Zoa. Zejména U Maun Maun Thein a U Thein Zo nadále vzhlížejí k Than Šweji a udržují úzké kontakty s konzervativními kruhy v armádě. Mezi konzervativním vedením USDP, Thein Seinem a Šwei Manem panuje napětí (N. W. M. 2011; K. T. S. 2011; P. W. 2011/2012).

Vztahy mezi jednotlivými mocenskými centry bloku a jejich vůdci v rámci transformovaného vojenskopolitického bloku se budou zřejmě dále profilovat. I když nejvýraznější postavou současného dění v Barmě nadále zůstává Thein Sein, jeho pozice mu ani zdaleka nezajišťuje budoucí výsadní mocenské postavení.

PREFEROVÁNÍ JEDNÉ SILNÉ POLITICKÉ STRANY A SLABÝ POLITICKÝ PLURALISMUS

Po provedení politické transformace je dnes na barmské politické scéně možné identifikovat tři hlavní uskupení – vojenskopolitické uskupení, reprezentované na politické platformě zejména USDP a armádou, demokratickou opozici, reprezentovanou zejména NLD, a etnické hnutí. Je zřejmé, že budoucí politický vývoj v Barmě se bude odvíjet od vzájemného dialogu mezi těmito aktéry. Prozatím je tento dialog značně jednosměrný, poznamenaný dominancí transformovaného vojenskopolitického bloku. Tento blok jednoznačně preferuje provládní USDP a snaží se udržet demokratickou opozici a etnické hnutí roztržštěné.

Dominantní USDP

V září 1993 byla pod patronací generála Than Šweje založena masová provládní organizace Sdružení rozvoje a solidarity svazu (*The Union Solidarity and Development Association – USDA*). Jeho proklamovanými cíli bylo přispívat k zachování svazu, státní suverenity a národní solidarity a podporovat národní citění. Sdružení ostře vystupovalo proti opozici. Fakticky bylo řízeno vojenským režimem a většinu jeho nákladů hradil stát.

Sdružení začalo rozvíjet i hospodářskou činnost a v některých odvětvích spolupracovat se zahraničními firmami. Pro mladé členy (členství bylo povoleno od deseti let) pořádalo jazykové, počítačové a další vzdělávací kurzy. Členství ve sdružení se stalo víceméně podmínkou, aby mladý člověk mohl získat zaměstnání ve státní službě. Roku 1996 mělo zhruba 5 milionů členů; ke 30. dubnu 2007 již 24 milionů členů (Bečka 2007: 276; BBC 2010). Barmský režim, často zvnějšku viděný jako elitní vojenskopolitické uskupení, si touto cestou vytvořil silnou základnu pro prosazování svých politických záměrů. Díky ekonomických aktivitám, masovým organizacím a početné síti konfidentů tak dokázal hluboce penetrovat do barmské společnosti.

Před volbami 2010 se USDA transformovala a v červnu 2010 se registrovala k volbám jako Strana rozvoje a solidarity svazu (USDP). Transformace byla provedena tak, že z řad sdružení byli před volbami vyškrtnuti všichni veřejní činitelé a členové pod 25 let. Zbytek členské základny byl převeden, stejně jako majetek a finance USDA, do nové strany (BBC 2010). Dnes má USDP zhruba tři miliony členů (International Crisis Group 2011).

USDP s podporou státních a armádních zdrojů byla schopná nasadit do voleb přes 1100 kandidátů – téměř o 1000 více nežli tehdejší nejsilnější opoziční strana NDF (The Burma Fund – UN Office 2011: 7). Má absolutní převahu ve svazovém parlamentu, sedmi regionálních a šesti státních parlamentech. Ve svazovém parlamentu dnes USDP nepotřebuje podporu armádních poslanců při prosazení legislativních změn vyžadujících prostou většinu (tedy většiny legislativních změn). Vybírá rovněž dva ze tří kandidátů na posty prezidenta a viceprezidenta. S podporou armádních poslanců (či části ostatních politických stran) má pak moc odvolat prezidenta nebo další veřejné činitele (International Crisis Group 2011).

Je nejsilnější barmskou politickou stranou i na regionální úrovni, kde si vybudovala silnou místní členskou základnu. Ve volbách neztřížila pouze v Rakhinském státě, kde ji porazila RNDP. I zde však dominuje. Ve spolupráci s armádními poslanci totiž získala ve všech sedmi státních parlamentech pohodlnou většinu (v Kajaském státě získaly USDP a armáda všechna poslanceká křesla). Do čela šesti státních *hlutto* USDP prosadila své předsedy. Výjimkou se stal pouze neklidný Karenský stát, kde se předsedou stal velitel místních vojenských jednotek, brigádní generál Zo Min (Altsean – Burma 2013).

Hlavní politický reprezentant transformovaného vojenskopolitického bloku USDP má tedy dnes na barmské politické scéně silné postavení. Otázkou je, zda toto postavení dokáže využít a přizpůsobit se probíhajícím změnám. Problémem USDP je její konzervativní vedení. Řada vedoucích představitelů a poslanců USDP jsou bývalí nebo současní vojenští činitelé a odpůrci nových pořádků. Jestliže USDP nedokáže změnit svá současná konzervativní stanoviska, je možné očekávat pozvolný pokles jejího vlivu na barmské politické scéně a oslabování členské základny, z velké části vytvořené víceméně formální administrativní cestou.

Roztříštěná demokratická opozice

V minulých letech se zájem zahraničních vlád a médií soustřeďoval zejména na Národní ligu za demokracii a její vůdkyni Aun Schan Su Ťij. Ta za své hrdinné postoje obdržela v roce 1991 Nobelovu cenu za mír. Zahraničí pohlížející na Barmu touto optikou často zjednodušeně chápalo tamní boj za demokracii jako soupeření vládnoucí vojenské junty a NLD. Vedle této nejvlivnější opoziční politické strany však v Barmě nalézáme i početnou plejádu menších uskupení se značně rozdílnými cíli i strategiemi. Ve spektru boje za vznik funkčního demokratického systému se vedle politických stran jedná i o četná neformální občanská hnutí a organizace, exilové organizace apod. Tato opoziční uskupení zatím nebyla schopna vytvořit společnou platformu. V následujícím textu je rozebrán stav vybraných uskupení, která se po volbách 2010 výrazněji profilovala na barmské politické scéně.

Nejsilnější opoziční politická strana, NLD, je v současné době ve složité situaci. Potýká se značnými problémy ve vedení, postrádá jasný program a transparentní přístupy. Po dvou dekádách represí ze strany centrální vlády a politických bojů je značně zdecimovaná. Z dvoumilionového hnutí na počátku devadesátých let zůstalo v NLD podle odhadu jejího vedení z listopadu 2011 zhruba 30 000 členů. Vedení NLD se pokusilo o re-registraci svých členů. K tomuto účelu dalo vytisknout 100 000 přihlášek. Sami představitelé NLD však tvrdili, že je to značně optimistické číslo (NLD 2011). V průběhu roku 2012 ovšem počet členů NLD rychle narůstal (NLD 2012).

Aktivity NLD významně omezují její vleklé vnitřní názorové rozpory o tom, jak a do jaké míry komunikovat s vládou. Rovněž řada mladších členů hnutí se dnes staví proti „přestárlému“ vedení NLD. V říjnu 2008 více než 100 mladých předáků NLD rezignovalo kvůli tomu, že se nemohli účastnit rozhodování o záležitostech hnutí (Selth 2008). V řadách NLD se dnes většinou setkáváme buď se starými členy, anebo naopak se značně mladými členy. Slabě zastoupená je střední generace.

Bojkot voleb 2010 vedl nejen k rozštěpení NLD a vytvoření frakce NDF, ale ukázal se i taktickou chybou, která umožnila hladké vítězství USDP. Výsledkem bojkotu rovněž bylo, že NLD byla jako politická strana neregistrovaná do voleb na základě volebního zákona oficiálně rozpuštěna. Ačkoliv *de facto* nadále zůstala hlavním opozičním uskupením v zemi, její operační prostor tak byl značně omezen.

Dne 13. listopadu 2010, tedy krátce po volbách, úřady propustily z dlouholetého domácího vězení Aun Schan Su Ťij. Ta se během let stala ikonou barmského boje za demokracii. Je téměř rituálem, že se cizí státníci při návštěvě Barmy setkávají nejen s jeho nejvyšším vedením, ale požadují i setkání se Su Ťij. Současné barmské vedení si dobře uvědomuje, že se Su Ťij stala symbolem a její spolupráce by mohla významně přispět k legalizaci barmského režimu v očích světové veřejnosti. Vytvořilo proto post styčného důstojníka pro komunikaci se Su Ťij a v prosinci 2011 umožnilo registraci NLD k doplňujícím volbám do parlamentu. Fakticky ji tak znovu legalizovalo. Podle vyjádření jednoho z respondentů bylo v období před volbami známo, že „*Su Ťij v těchto volbách zvítězí, i kdyby je prohrála*“ (P. W. 2011/2012).

Ve hře bylo pouhých 45 parlamentních míst. Představitelé NLD si proto sami dobře uvědomovali, že jejich vliv i v případě výrazného volebního vítězství bude značně omezený. Vítili ovšem příležitost opětovné legalizace své politické strany (NLD 2011). Volby proběhly 1. dubna 2012 a NLD v nich získala 43 ze 44 poslaneckých míst, o něž se ucházela (Network Myanmar 2012). Su Ťij se dnes snaží za nových podmínek oživit NLD, konzultuje s parlamentními opozičními uskupeními jejich strategie v novém parlamentu, snaží se o dialog s vládou. Rovněž se vyslovuje pro odstranění ekonomických sankcí vůči Barmě a vyzývá ke společnému budování nové Barmy. K radikálnějších aktivitám opozice se mnohdy staví rezervovaně. Na druhé straně se vyslovuje i proti některým opatřením vlády. Na nové platformě očividně hledá svoji pozici (srovnej Kramer 2012).

Rozhovory provedené v prosinci 2012 potvrdily, že přes pokračující obtíže lze uvnitř NLD sledovat pozitivní vývoj. Roste počet mladých stranických kádřů a aktivistů, je posilována vnitrostranická disciplína. NLD rovněž významně expanduje do etnických států a zvyšuje tam počet svých středisek a objem aktivit. Problémem do budoucna zůstává jasněji vymezený politický program a profesionalita stranických kádřů strany. Během interview byl opakovaně zmiňován i častý nezájem představitelů NLD spolupracovat s menšími stranami a snahy vystupovat dominantně. To má negativní vliv na vytváření širší opoziční platformy (NLD 2012).

Další z významných opozičních uskupení z osmdesátých a devadesátých let, Generace 88, složené z bývalých studentů aktivních během nepokojů v roce 1988, je v současné době rozdrobeno a z velké části paralyzováno. Na vedoucí místo v hnutí si činí nárok několik jeho předáků. Hnutí postrádá jasnější politický program a jako takové se zřejmě nebude schopné konstituovat jako politická strana. Na druhé straně studentští předáci jsou dnes ve věku okolo čtyřiceti let, obvykle zaujímají radikálnější postoje, jsou schopni rychle organizovat demonstrace a vyvolávat nepokoje. Část z nich se snaží o vstup do politiky. Pro vládu proto představují reálné nebezpečí. Na rozdíl od Su Ťij a jejího NLD vláda nemá zájem studenty zahrnout do politického procesu a jejich aktivity se snaží nadále omezovat (Generace 88 2011).

Nadále aktivní, i když v menší míře, zůstává Celobarmská studentská demokratická fronta (*All Burma Student's Democratic Front – ABSDF*). Jedná se o opoziční organizaci vytvořenou ze studentů po prodemokratických nepokojích v roce 1988. Hlásí se ke Generaci 88. Část jejích členů působí v zahraničí, část uprchla do pohraničních oblastí, kde zformovala ozbrojené oddíly. Má odbočky ve Spojených státech a Austrálii. Kombinuje politické aktivity s ozbrojeným bojem. V letech 2001–2010 byla na seznamu teroristických organizací USA.

Za umírněnou opozici je možné označit stoupence bývalé vojenské vlády svržené v roce 1988 (dnes z velké části sdružené v NUP) a rovněž stoupence bývalého barmského

premiéra, generála Kchin Ňjuna. Tito lidé stojí názorově mezi vojenskopolitickým blokem a demokratickou opozicí a zatím neúspěšně se snaží vytvořit středovou názorovou alternativu. Jejich politické postoje nejsou vyhraněné, přesto mají určitý opoziční potenciál.

Exilová barmská opozice je rozštěpená do četných skupin, často názorově značně odlišných. Nadále mezi nimi panují neshody v otázkách další strategie boje ve změněných podmínkách, otázek zahájení dialogu s nově nastolenou barmskou vládou, podpory, či naopak blokování zahraniční pomoci Barmě aj. V minulých letech se v zahraničí etablovala řada center a organizací, které se významně zasazovaly o lidská práva a demokracii v Barmě, podporovaly domácí opozici a upozorňovaly na barmský problém v zahraničí (*Alternative Asean Network on Burma, Karen Womens' Organisation, Shan Women's Action Network, Assistance Association for Political Prisoners, Australia Campaign for Burma, Burma Campaign UK, Euro – Burma Office, Burma Center Prague, Forum for Democracy in Burma* a mnoho dalších). Barmští exulanti nezřídka stáli u jejich zrodu a významně se podíleli na jejich činnosti. V USA rovněž nadále existuje opoziční exilová Národní koaliční vláda barmského svazu (*National Coalition Government of the Union of Burma*), která má základnu Marylandu v USA a v jejímž v čele stojí představitelé NLD působící v exilu. Tato vláda je vrcholným orgánem opoziční fronty – Národní rady barmského svazu (*National Council of the Union of Burma*). Problémem je, že po zahájení transformace má exilová opozice nadále pouze omezený přístup a vliv na aktuální barmskou vnitropolitickou scénu. Barmský režim drží exulantské organizace v zahraničí, a ty se jen s obtížemi vrací do země. Vláda sice vyzvala barmské exulanty k návratu domů, netýká se to však lidí, kteří v minulosti výrazněji vystupovali proti režimu. Vedoucí představitelé zahraniční opozice zůstávají často zapsáni na *black listech* a v případě návratu by jim hrozilo zatčení. V srpnu 2012 sice barmská vláda oznámila, že z *black listů* odstranila 2082 jmen, více než 4000 lidí má však vstup do země nadále zakázán (Barta 2012). Ve vztazích mezi zahraniční a vnitrobarmskou opozicí je rovněž možné sledovat určitý despekt vyplývající z rozdílných postojů a chápání domácí situace. Exilová opozice navíc ztrácí podporu vlád řady zemí a nevládních organizací, které dnes míří přímo do Barmy.

Zvláštní kapitolu opozičního hnutí tvoří buddhistické sdružení, *sangha*. Buddhističtí mniši v minulosti opakovaně vystoupili proti vládě a zahájili rovněž nepokoje v roce 2007. Velká část členů se ovšem postavila i na stranu vlády, která aktivně podporuje šíření buddhismu v rámci svého nacionalistického programu.

Za současné situace se vláda obává vzniku neformálních masových hnutí, jež by mohla narušit její kontrolu nad reformními procesy. V Barmě existuje dlouhodobá tradice občanských sdružení (srovnej Kramer 2012). Pracovníci zahraničních nevládních organizací, kteří dnes přicházejí do Barmy s projekty vytváření občanských organizací a občanské společnosti, s překvapením zjišťují, že zde již existují stovky takových sdružení, většinou neregistrovaných (A. M. 2011; P. T. H. A. 2012). Tato uskupení mají mnohdy velice silný opoziční potenciál. To se významně projevilo například v souvislosti s plánovanou výstavbou přehrady Mjishoun na řece Iravadi v Kačjinském státě. Výstavbu financovali Číňané. Výstavba přehrady by znamenala vážné ekologické škody a nucenou relokační 7000 lidí, kteří by tak ztratili své domovy, náboženská a kulturní místa. Iravadi je navíc považována za barmskou národní řeku. Z protestního hnutí proti výstavbě přehrady se v průběhu dvou let stala celonárodní záležitost a protestní akce byly organizovány po celé zemi. Vláda nakonec rozhodla 30. září 2011 na doporučení prezidenta Thein Seinova výstavbu přehrady pozastavit. Informace z Thein Seinova okruhu uvádějí, že prezident se rozhodl tak rychle pro toto opatření, aby předešel podobné konkurenční iniciativě u Šwei Mana na půdě parlamentu, a získal tak politický kapitál ve svůj prospěch. Vláda tak demonstrovala navenek svoji „demokratičnost“ a zároveň eliminovala narůstající a těžko zvládnutelné masové hnutí (T. K. 2011; K. T. S. 2011; Harvey 2011). Podle neověřených

informací se tak stalo za cenu 600 milionů dolarů, jež musela zaplatit čínské straně v reparacích (N. W. M. 2011).

Silný vliv neformálního občanského hnutí se projevil i v listopadu a prosinci roku 2012 v případě masových protestů proti výstavbě dolu na měď v Letpadaungu v oblasti Sakainu na severovýchodě Barmy. Důl, budovaný s čínskou účastí, silně ohrožuje místní životní prostředí. Protesty byly doprovázeny násilnostmi ze strany policie. Z případu se stal problém, o němž diskutoval celý národ (srovnej Lawi Weng 2012).

Častým lidskoprávním tématem jak v Barmě, tak v zahraničí je problém barmských „vězňů svědomí“. Prezident Thein Sein podepsal dne 16. května 2011 amnestii, na jejímž základě lidé odsouzení k smrti byli potrestáni „pouze“ doživotním vězením a ostatním vězňům byl snížen trest o jeden rok. Místní a mezinárodní média odhadla, že na základě zkrácení doby trestu bylo propuštěno na svobodu 17 000 vězňů (Euro-Burma Office 2011a). Amnestie se týkala i politických vězňů. Amnestie z října 2011 přinesla svobodu dalším zhruba 6000 vězňům, z toho přibližně dvou stovkám politických vězňů. V lednu 2012 bylo propuštěno 651 osob. Z toho bylo podle Sdružení pomoci politickým vězňům / Barma (*Assistance Association for Political Prisoners / Burma – AAPP/Burma*) 300 politických vězňů. Podle stejného zdroje jich na počátku června nadále zůstávalo uvězněno 465 (AAPP/B 2012a). V lednu 2013 zůstávalo uvězněno podle stejného sdružení 222 politických vězňů (AAPP/B 2013). Propouštění tedy nadále pokračovalo.

Podle svědectví politických vězňů výběr amnestovaných osob doposud probíhal účelově a neodvítel se ani od výše trestu, ani od typu obvinění. Termín „politický vězeň“ barmská vláda neuznává. Faktem je, že většina politických vězňů byla odsouzena na základě zákonů, jako jsou rušení veřejného pořádku, zákaz shromažďování, napadení veřejného činitele, členství v nezákonné organizaci apod. „Populární“ v minulých letech bylo odsuzování na základě takzvaného počítačového zákona (*Cyber Act*), zakazujícího odesílání informací prostřednictvím e-mailů do zahraničí. Během „Šafránové revoluce“ byla řada studentských předáků za tento „zločin“ odsouzena k vysokým trestům (Geneace 88 2011).

Na druhé straně docházelo k novým zatčením. AAPP/Burma registrovala v období od ledna do září 2012 nejméně 200 politicky motivovaných zatčení. Třemi nejvýznamnějšími důvody byla účast na protestech, otevřená kritika vlády a podezření ze spojení s etnickými povstalci (AAPP/B 2012b).

Hnutí etnických menšin

Ještě složitější je situace v případě organizací zastupujících zájmy četných etnických menšin. Území Barmy obývá podle oficiálních vládních údajů společně s majoritními Barmánci dalších 135 etnických skupin (Bečka 2007: 7)⁵ – Karenů, Paů, Karenniů, Kajahů, Kačjinů, Lahuů, Akhaů, Nagů, Waů a mnoha dalších. Menšinová etnika dnes tvoří přibližně třetinu obyvatel země. Vztahy mezi centrální vládou a obyvateli území etnických menšin jsou značně variabilní a odvíjejí se od konkrétní situace na daných územích od aktuální ochoty vlády vyhovět parciálním požadavkům etnických uskupení. Pohybují se ve spektru od úzké spolupráce, navázané po uzavření příměří, až po ozbrojený boj. Ani ve vztahu k demokratické opozici nejsou vztahy organizací etnických menšin jasněji vymezené.

Významná část příslušníků etnických menšin zahájila po získání nezávislosti země v roce 1948 povstání proti centrální vládě. V roce 1988 měly povstalecké organizace ve zbrani skoro 40 000 mužů a ovládaly téměř 60 % území Barmy – zejména pohraniční oblasti (Bečka 2007: 275–276). V letech 1989–1997 vláda postupně uzavřela separátní dohody o příměří s většinou povstaleckých organizací. Podmínky dohod se v konkrétních případech lišily, jejich základním principem však byla ujednání umožňující povstalcům ponechat si zbraně a získat správní kontrolu nad územími, jež doposud ovládali vojensky. V důsledku této politiky intenzita občanské války výrazně poklesla, válku se však nepodařilo zcela ukončit. Etnický konflikt v Barmě je nejdéle trvající občanskou válkou v novodobých dějinách.

Etnické menšiny získaly na základě ústavy z roku 2008 a po volbách 2010 větší podíl na správě svých záležitostí. Tuto skutečnost není možné přeceňovat. Centrální vláda a transformované vojenskopolitické elity si v etnických státech i nadále uchovaly silný vliv. Podle ústavy prezident jmenuje premiéry jejich vlád (Myanmar Constitution 2008: čl. 261), jako hlava ústřední finanční komise má značný vliv i na utváření rozpočtů etnických států, do nichž přicházejí prostředky ze svazové státní pokladny (Tamtéž: čl. 229, 230). V parlamentech etnických států dominují USDP a armáda. Do sféry kompetencí velitelů místních ozbrojených sil v menšinových oblastech spadá i zajištění obrany, bezpečnosti a pohraniční služby. Zatímco ve městech se armáda „vrátila do kasáren“ a vzrostl zde vliv civilní správy, ve venkovských oblastech, zejména v oblastech zasažených etnickým konfliktem, zůstává armáda dominantní mocenskou silou. Nadále zde přetrvává silný vliv oblastních velitelů, kteří jsou na svých územích nezdědka prakticky neomezenými vládci a často jednájí bez ohledu na příkazy z centra.

V praxi tak armáda může nadále prosazovat svoji moc a kontrolovat ekonomické a jiné aktivity v menšinových oblastech.

Politické strany vytvořené na etnickém základě dopadly ve volbách v roce 2010 relativně dobře, zejména na úrovni voleb do parlamentů etnických států. Ani v jednom případě to nestačilo k vítězství nad blokem USDP – armádní poslanci. Menšinové strany však ve státních parlamentech získaly možnost zformovat poměrně silné politické bloky, schopné iniciovat zvláštní parlamentní sezení či hlasování o důvěře na regionální úrovni (International Crisis Group 2011).

Etnické politické strany začínají projevovat emancipační tendence a pokoušejí se o nezávislejší politiku. V souvislosti s tím požadují výraznější decentralizaci moci a větší ekonomickou a politickou autonomii v regionálních a stranických záležitostech (srovnej Euro-Burma Office 2011b). Rovněž zástupci USDP v parlamentech a vládách etnických států jsou sice v rámci stranické disciplíny vázáni rozhodnutími centrálního vedení strany, ovšem zároveň začínají prosazovat i své lokální zájmy. K tomu jim mimo jiné poskytují silné výchozí pozice úzké kontakty na velitele vojenských jednotek dislokovaných v oblastech etnických menšin.

Armáda a podnikatelé napojení na armádní kruhy mají v menšinových oblastech silné ekonomické zájmy. Bohatnou z bezohledného vytěžování přírodních zdrojů na menšinových územích a kalkulují zde s přílivem nových zahraničních investic. Barmská armáda a policie často slouží jako ochranka a vykonavatelé „špivavé práce“ pro velké domácí a zahraniční společnosti. Tito lidé se za nové situace odmítají svých výnosných pozic vzdát. Totéž platí o předácích bývalých etnických povstaleckých organizací, které uzavřely s vládou příměří, a získaly díky tomu v oblastech pod svou kontrolou ekonomické a jiné výhody. Za nového uspořádání řadu z těchto výhod ztrácejí. To vyvolává napětí a střety. V průběhu let 2011–2013 vzrostl počet zpráv z etnických států o střetech mezi regionálními veliteli *tatmato*, bývalými povstaleckými předáky a představiteli nově zformovaných vlád etnických států o kontrolu nad lukrativními koncesemi (srovnej Yan Pai 2011).

Situaci dlouhodobě zhoršuje ozbrojený etnický konflikt, který znovu nabral na intenzitě již krátce po volbách 2010. Zasaženy jím byly především státy Kačjinů, Šanů, Kajinů (Karenů) a Monů. Na územích, kde povstalci operovali, zahájila armáda rozsáhlé vojenské operace. To vedlo k násilnostem na civilním obyvatelstvu včetně vražd, znásilňování, vypalování vesnic podezříváných ze spolupráce s povstalci, věznění etnických předáků a aktivistů, nucených prací pro armádu aj. Zdvihla se vlna uprchlíků (srovnej Macan-Makar 2012; Global Centre for the Responsibility to Protect 2012). Bezpečnostní situaci dále zkomplikovaly rozsáhlé občanské nepokoje, které propukly v červnu 2012 v Rakhinu. Tyto události byly vyústěním dlouholetého napětí mezi místními buddhistickými Rakhiny a muslimskými Rouhindžay, i tvrdé politiky vlády vůči obyvatelům Rakhinu, zejména Rouhindžajům. Prezident Thein Sein byl nucen vyhlásit v zasažených oblastech výjimečný stav (srovnej Marshall 2012).

Vládě se za pomoci osvědčené taktiky separátních jednání posléze podařilo uzavřít příměří s většinou povstaleckých organizací. I přes příměří však nadále dochází k ozbrojeným srážkám. Z významných uskupení v roce 2013 pokračovala v boji Kačjinská organizace/armáda nezávislosti (*Kachin Independence Organisation/Army – KIO/KIA*) a rovněž několik menších organizací.

Thein Sein opakovaně vyjadřuje přání snížit napětí mezi vládou a silami, „*jež dosud neakceptovaly ústavu*“, včetně opozice a etnických ozbrojených organizací (srovnej Kaung 2011). V účinném postupu při prosazování mírového procesu mu však brání omezený vliv, který má na armádu. Dokládají to události v Kačjinském státě, kdy armáda pokračuje v bojích s povstanci i přesto, že prezident již opakovaně vydal příkaz k zastavení vojenských operací (srovnej KNG 2012).

* * *

Je zřejmé, že Barma se svým plánem vybudovat „disciplinovanou prosperující demokracii“ a pod novým vedením směřuje k státnímu modelu „asijských demokracií“, tak jak jej známe v různých modifikacích i z dalších zemí regionu. Záměrem transformovaného vojenskopolitického bloku v Barmě je zavedení formálnědemokratických struktur, v nichž si ovšem nadále uchová výsadní postavení a moc. Tato strategie poznamenala i kroky, jimiž se vojenská junta v Barmě snažila v posledních letech legalizovat své postavení přijetím nové ústavy v roce 2008, která zajišťuje výsadní a jen obtížně otřesitelné postavení armádě a jejím stoupencům v barmských zákonodárných orgánech a rovněž v klíčových resortech barmské státní administrativy; realizaci všeobecných voleb v roce 2010, doprovázených množstvím nátlakových akcí na voliče a neregulérností; či ustavení nové vlády a parlamentů.

Na barmské politické scéně dnes nadále hraje významnou roli personalismus, respektive tradiční koncept silných vůdců obklopených klientskými sítěmi. Tento koncept ovšem prodělal po odchodu Than Šweje do ústraní určité změny. Dnes se soustřeďuje na silné osobnosti v čele nových mocenských center – úřadu prezidenta, armády, parlamentů a USDP. I když mezi nimi dochází k neshodám, tento vývoj není možné do budoucna přeceňovat. Mocenská centra a jejich vedoucí představitelé v Barmě jsou úzce propojeni překrýváním funkcí a společností zájmů. Není pravděpodobné, že by se zájmy hlavních činitelů vojenskopolitického bloku v dohledné době natolik významně rozešly, že by došlo k jeho podstatnějšímu oslabení. Do budoucna se to ovšem nedá vyloučit.

Na barmské politické scéně dnes nadále funguje preference jedné silné politické strany nad politickým pluralismem. Ve svazovém parlamentu a rovněž v oblastních a státních parlamentech dnes dominuje hlavní politický reprezentant transformovaného vojenskopolitického bloku USDP. Jestliže k hlasům jeho poslanců připočteme jednu čtvrtinu poslaneckých míst v obou komorách státního parlamentu a jednu třetinu míst v regionálních a státních parlamentech, jež má ústavně zajištěna armáda, jde o zcela bezpečnou většinu. Je zřejmé, že volby 2010 zajistily představitelům vojenské junty i po přechodu na politickou platformu pevné postavení. To nedává mnoho optimismu do budoucna, radikální demokratizační iniciativy z prostředí barmských parlamentů a vlády zřejmě nelze očekávat.

Demokratická opozice zatím nemá mnoho možností politický vývoj v Barmě ovlivňovat. Po téměř čtvrtstoletí vojenské diktatury a tvrdých represí je značně zdecimovaná a roztržštěná. Těžko hledá společnou platformu. To platí i pro nejvýraznější demokratické opoziční uskupení NLD a jeho vedoucí představitelku Aun Schan Su Ťij. Rovněž kdysi silné studentské hnutí, reprezentované zejména Generací 88, je roztržštěná a na post jeho vůdců si činí nárok řada jeho předáků. Rozštěpená je i exilová barmská opozice, v jejichž řadách přetrvávají názorové rozdíly a která má za současné situace omezený vliv na barmskou politickou scénu. Barmský exil navíc ztrácí podporu vlád řady zemí, které dnes míří

do Barmy s cílem ekonomicky a politicky profitovat z nastalých změn. Neformální občanská sdružení a hnutí jsou v zemi sice četná, ale roztržštěná a vláda se jejich opoziční aktivity snaží potlačovat hned v počátcích. Rovněž etnické hnutí je rozdělené a jedná ní různých etnických organizací je řízeno především parciálními regionálními zájmy. Provládní a protivládní postoje etnických uskupení vůči centrální vládě a vládám etnických států se odvozují od ochoty vlády vyhovět jejich dílčím požadavkům. To se týká jak politických stran a organizací, které působí legálně, tak i ilegálních povstaleckých uskupení.

Vláda legalizovala postavení Su Ťij a NLD prostřednictvím doplňkových voleb v dubnu 2012. Záměrem vlády je zřejmě vytvořit z postavy Su Ťij a NLD prominentní opozici, na jejímž příkladě by mohla doma i v zahraničí demonstrovat „demokratičnost“ svého systému. To znamená poskytnout jí do budoucna určité výsadní postavení na barmské politické scéně, ovšem bez skutečného vlivu na vývoj v zemi. Ostatní opoziční hnutí a organizace pak do budoucna co nejvíce eliminovat a bránit jim ve vytvoření společné národní platformy. Je velkým úkolem demokratické opozice tuto platformu vybudovat.

Vládní strategie je obdobná i v případě hnutí etnických menšin. Vláda úspěšně uzavřela sérii separátních dohod o příměří s většinou povstaleckých organizací a o uzavření dalších dohod se bude nadále snažit – to i za cenu ekonomických a politických ústupků, které budou do budoucna narušovat administrativní a ekonomický systém země a její státní integritu. V tomto ohledu se jedná o krok zpět, ovšem vláda tak nejen že eliminuje etnický konflikt, ale zároveň separátními dohodami a další parcializací lokálních zájmů etnických organizací účinně sabotuje jejich společný postup na celonárodní úrovni, včetně příprav na volby 2015. Vyřešení etnické otázky na národní úrovni, i přes formální změny zavedené ústavou v roce 2008, tak zůstává otevřené. Přitom se jedná o jeden ze základních předpokladů budoucí existence Barmy jako státního celku a rovněž pokračování demokratických procesů.

Je zřejmé, že prubířským kamenem procesů demokratizace v Barmě se stanou všeobecné volby plánované na rok 2015. Volby by mohly posílit postavení demokratické opozice, ovšem za současné situace je nepravděpodobné, že by opozice mohla získat rozhodující většinu. I když prezident Thein Sein ve svých projevech opakovaně označuje demokratické reformy za nevyhnutné, není rovněž pravděpodobné, že by se transformovaný vojenský blok v případě volebního neúspěchu byl ochoten vzdát moci. K eliminaci „přílišného“ nárůstu vlivu demokratické opozice si vytvořil účinné legislativní, ekonomické a exekutivní nástroje. Jestliže se politický vývoj v Barmě příliš odchýlí od jeho strategického cíle vybudovat „asijskou demokracii“, tyto nástroje tvrdě využije.

¹ V roce 1989 nahradila barmská vojenská vláda dosavadní anglický název země *Burma*, v české podobě *Barma*, názvem *Myanma (Myanmar)*, užívaným v barmštině. Zároveň byla nahrazena barmskými tvary celá řada místních názvů, jmen etnik a etnických skupin. OSN, mnohé státy světa a různé organizace tuto změnu přijaly, jiné ji odmítly kvůli jejím politickým konotacím. V českých médiích a literatuře nadále převládá název *Barma*. Příznačné je, že název *Barma* je nadále užíván i v prostředí anglicky hovořící barmské opozice. Název *Barma* je proto užíván i v této studii. Pro potřeby této studie je dále používána upravená verze českého přepisu barmských jmen a názvů vypracovaného v roce 1958 Minn Latt Yekhaunem. Tato verze je běžně používána v českých médiích a odborné literatuře.

Zeměpisná jména, která byla v minulosti převzata z anglické transkripce a v počestlé podobě již zdomácněna, jako například *Iravadi* aj., jsou ponechána beze změny. V ostatních případech je užíván standardní přepis. Jde-li o názvy, u nichž se rozšířeně prosazuje nová barmská transkripce zavedená v roce 1989, jsou uváděny jejich nové tvary (*Yangon*).

Pro lepší identifikaci jsou názvy organizací při prvním výskytu uváděny rovněž v anglické verzi.

² Samosprávná zóna Danuů byla vytvořena v oblasti měst Ywangan a Pindaya v Šanském státě. Toto území obývá etnikum Danuů čítající pouhých několik tisíc lidí. Jde převážně o rolníky. Danuové hovoří dialektem barmštiny, nosí barmský kroj a mají tradice podobné barmským. Okolní území obývají Šanové a další etnika. To byl zřejmě důvod, proč byla zvláštní zóna vymezena.

³ Datum 31. 1. 2011, respektive $3 + 1 + 1 + 2 + 1 + 1 = 9$; obdobně $8 + 5 + 5 = 18$, tedy násobek 9. Datum voleb byl určen stejně. $7 + 11 = 18$, respektive násobek devíti. Číslo devět bylo spojováno s vojenským režimem po

desetiletí. Bývalý vůdce junty Nei Win z toho důvodu dokonce vydal bankovy v hodnotách, jež byly násobky devíti (45kyatové a 90kyatové bankovy).

⁴ Tin Aun Myin U na tento post v květnu 2012 rezignoval ze zdravotních důvodů a stal se buddhistickým mnichem.

⁵ Barmský autor U Min Naing uvádí ve své studii odhad 120 etnických skupin (Min Naing 2000: 1). Jiné zdroje uvádějí 40–50 etnických skupin (Bečka 2007: 7).

Literatura

- Alagappa, Muhtiah (ed., 1995): *Political Legitimacy in South East Asia: The Quest for Moral Authority*. Palo Alto: Stanford University Press.
- Bečka, Jan (2007): *Dějiny Barmy*. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny.
- Freeman, Michael (1996): Human Rights, Democracy and „Asian Values“. *The Pacific Review*, Vol. 9, No. 3, s. 352–366.
- Chadda, Maya (2000): *Building Democracies in South Asia*. Boulder: Lynne Rienner Publishers.
- Charney, Michael W. (2009): *A History of Modern Burma*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Chu, Yih-wah – Wong, Siu-lun (eds., 2010): *East Asias' New Democracies: Deepening, Reversal, Non-liberal Alternatives*. Routledge: New York.
- Naing, Min (2000): *National Ethnic Groups of Myanmar*. Yangon: Swift Winds Books.
- Mukherjee, Kunal (2010): Is there a Distinct Style of Asian Democracy? *Journal of Asian and African Studies*, Vol. 45, No. 6, s. 684–694.
- Neher, Clark D. (1994): Asian Style Democracy. *Asian Survey*, Vol. 34, No. 11, s. 949–961.
- Tyler, Melissa H. Conley (ed., 2010): *Democracy and Discontent: The 2010 Elections in Myanmar*. AIIR Policy Commentary. Deakin: Australian Institute of International Affairs. <http://www.aiaa.asn.au/wa-papers/doc_download/562-democracy-and-discontent-the-2010-elections-in-myanmar>.

Dokumenty

- AAPP/B (2012a): *Assistance Association for Political Prisoners (Burma)*, <<http://www.aappb.org/>>.
- AAPP/B (2012b): Text: Arbitrary Arrests in Burma: A Tool to Repress Critical Voices. *Assistance Association for Political Prisoners (Burma)*, 27. 9. 2012, <http://www.aappb.org/Arbitrary_Arrests_in_Burma-a_tool_to_repress_critical_voices.pdf>.
- AAPP/B (2013): *Assistance Association for Political Prisoners (Burma)*. AAPP/B Data – Political Prisoners List. <http://www.aappb.org/Updated_PP_list.html>, přístup 10. 2. 2013.
- Altsean – Burma (2010): Vice-Senior General Min Aung Hlaing Tatmadaw Commander-in-Chief: Personal info. *Altsean – Burma*, <<http://www.altsean.org/Research/Regime%20Watch/Executive/CIC.php>>.
- Altsean – Burma (2013): Division and State Administrations. *Altsean – Burma*, 15. 2. 2013, <<http://www.altsean.org/Research/Regime%20Watch/Executive/DivisionsStatesAdmins.php>>.
- Barta, Patrick (2012): Thousands Taken Off Myanmar's Blacklists. *The Wall Street Journal*, 28. 8. 2012, <<http://online.wsj.com/article/SB10000872396390444506004577616891831855240.html#articleTabs%3Dar title>>.
- BBC (2010): Burma junta support group USDA disbands. *BBC News*, 15. 7. 2010, <<http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-pacific-10651760>>.
- Člověk v tísni (2008): Referendum v Barmě provázely podvody. *Člověk v tísni*, 13. 5. 2008, <<http://clovekv.tisni.cz/index2.php?id=177&idArt=797>>.
- Euro-Burma Office (2011a): Government Reduces Sentences of Prisoners by one Year. *Euro-Burma Office Political Monitor*, 14.–20. 5. 2011, No. 17, <http://euro-burma.eu/doc/PM_No_17_-_30-05-11.pdf>.
- Euro-Burma Office (2011b): RNDP Calls for Decentralization in States, Regions. *Euro-Burma Office Political Monitor*, 2.–8. 4. 2011, No. 13, <http://euro-burma.eu/doc/PM_No_13_-_14-04-11.pdf>.
- Euro-Burma Office (2011c): Than Shwe to Head Extra-Constitutional „State Supreme Council“. *Euro-Burma Office Political Monitor*, 1.–11. 2. 2011, No. 6, <http://euro-burma.eu/doc/PM_No_6_-_15-02-11.pdf>.
- European Commission (2007): EC-Burma/Myanmar Strategy Paper 2007–2013. *European Commission*, <http://eeas.europa.eu/myanmar/csp/07_13_en.pdf>.
- Hiebert, Murray – Phuong, Nguyen (2012): Lad Reform: A Critical Test for Myanmar's Government. Center for Strategic and International Studies. Southeast Asia from the Corner of 18th & K Streets, 3 (21), 8. 11., <https://csis.org/files/publication/121108_SoutheastAsia_Vol_3_Issue_21.pdf>.
- Global Centre for the Responsibility to Protect (2012): Burma/Myanmar. *Global Centre for the Responsibility to Protect*, 15. 5. 2012, <<http://globalr2p.org/countrywork/country.php?country=17>>.
- Harvey, Rachel (2011): Burma Dam: Why Myitsone Plan Is Being Halted. *BBC*, 30. 9. 2011, <www.bbc.co.uk/.../world-asia-pacific-15123833>.
- Htet Aung (2010): Party registration regulations favour wealthy. *The Irrawaddy*, 18. 3. 2010, <<http://election.irrawaddy.org/electoral-laws/160-party-registration-regulations-favor-wealthy.html>>.
- Human Rights Watch (2012): Burma: New Law on Demonstrations Falls Short. Legal Reforms Should Meet International Human Rights Standards. 15. 4. 2012, <<http://www.hrw.org/news/2012/03/15/burma-new-law-demonstrations-falls-short>>.

- International Crisis Group (2010): The Myanmar elections. *International Crisis Group*, Asia Briefing No. 105, Jakarta/Brussels, 27. 5. 2010, <<http://www.crisisgroup.org/~media/Files/asia/south-east-asia/burma-myanmar/B105%20The%20Myanmar%20Elections.ashx>>.
- International Crisis Group (2011): Myanmar's Post-Election Landscape. *International Crisis Group*, Asia Briefing No. 118, Jakarta/Brussels, 7. 3. 2011, <<http://www.crisisgroup.org/~media/Files/asia/south-east-asia/burma-myanmar/B118%20Myanmars%20Post-Election%20Landscape.pdf>>.
- Kaung, Ba (2011): Constitutional Amendment Becomes Key Issue Under New Govt in Burma. *The Irrawaddy*, 25. 8. 2011, <http://www.irrawaddy.org/article.php?art_id=21960>.
- KNG (2012): Thein Sein's orders for Burma army to halt Kachin offensive are worthless. *Kachinnews.com*, 19 January 2012, <<http://www.kachinnews.com/news/2219-thein-seins-orders-for-burma-army-to-halt-kachin-offensive-are-worthless.html>>.
- Kramer, Tom (2012): Ending 50 years of military rule? Prospects for peace, democracy and development in Burma. Norwegian Peacebuilding Resource Center Report, November 2012, <http://www.tni.org/sites/www.tni.org/files/download/noref_burma_kramer_november_2012.pdf>.
- Kudo, Toshihiro (2011): Myanmar: Results of the 2010 Elections in Myanmar: An Analysis. (1) Overview of the Elections. January 2011, <<http://www.ide.go.jp/English/Research/Region/Asia/pdf/20110113.pdf>>.
- Kuppusswamy, C. S. (2011): Myanmar: Post Election Developments: A Review. *South Asia Analysis Group*, Paper No. 4282, 17. 1. 2011, <<http://www.southasiaanalysis.org/%5Cpapers43%5Cpaper4282.html>>.
- Lawi Weng (2012): Local Protest against Letpadaung Mine Resume. *The Irrawaddy*, 17. 12. 2012, <<http://www.irrawaddy.org/archives/21414>>.
- Macan-Markar, Marwaan (2012): Myanmar 'Reforms' Elude Kachin Refugees. *Inter Press Service*, 24. 3. 2012, <<http://ipsnews.net/news.asp?idnews=107182>>.
- Marshall, Andrew R. C. (2012): Special Report: Myanmar declares war on opium. *Reuters*, 21. 2. 2012, <<http://www.reuters.com/article/2012/02/21/us-myanmar-opium-idUSTRE81J02120120221>>.
- Myanmar Constitution (2008): Constitution of the Republic of the Union of Myanmar, 2008. <<http://www.scribd.com/doc/7694880/Myanmar-Constitution-2008-English-version>>.
- MZV (2010): Koncepce transformační politiky a popis Programu transformační spolupráce / TRANS. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/transformacni_spoluprace_1/koncepce_transformacni_spoluprace.html>.
- Network Myanmar (2012): April 2012 By-Elections. *Network Myanmar*, <<http://www.networkmyanmar.org/component/content/article/88/By-Elections>>.
- Selth, Andrew (2008): Burma's Opposition Movement: A House Divided. *The Interpreter: Weblog of the Lowy Institute of International Policy*, 25. 11. 2008, <<http://www.lowyinterpreter.org/post/2008/11/25/Burmas-opposition-movement-A-house-divided.aspx>>.
- Shwe Yinn Mar Oo – Soe Than Lynn (2011): Mission accomplished as SPDC 'dissolved'. *Myanmar Times*, 4.–10. 4. 2011, <<http://www.mmtimes.com/2011/news/569/news56902.html>>.
- Soe Than Lynn (2011): Strong hluttaw needed to avoid "tyranny": speaker. *The Myanmar Times*, 5.–11. 11. 2011.
- The Burma Campaign UK (2012): Burma: The land of Fear. Brief History. *The Burma Campaign UK. Campaigning for Human Rights and Democracy in Burma*, <<http://www.burmacampaign.org.uk/www.burmacampaign.org.uk/aboutburma/briefhistory.html>>.
- The Burma Fund – UN Office (2011): Burma's 2010 Elections: A comprehensive report. Published by the Burma Fund UN Office, 31. 1., New York, <http://www.burmapartnership.org/wp-content/uploads/2011/01/20110131_Comprehensive-Report-on-2010-Elections_31_Jan_2011.pdf>.
- The Irrawaddy (2010): Profiles of Union Election Commission Members. *The Irrawaddy*, 23. 3. 2010, <<http://election.irrawaddy.org/election-watch/53-profiles/179-profiles-of-union-election-commission-members.html>>.
- Yan Pai (2011): Military, Regional Govts at Odds over Business Concessions, *Irrawaddy*, 27. 5. 2011, <http://www.irrawaddy.org/article.php?art_id=21373>.

Citovaná interview

- A. M. (2011): Interview, nevládní organizace Karuna. Rangún, listopad 2011.
- Generace 88 (2011): Série interview s členy hutí Generace 88. Rangún, listopad–prosinec 2011.
- K. T. S. (2011): Interview, zdroj blízký okruhu poradců prezidenta. Rangún, listopad 2011.
- M. K. N. (2012): Interview, poslanec *Amjoutha hlutto* za Karenský stát, USDP. Pha-an, Karenský stát, listopad 2012.
- NLD (2011): Interview, členové Ústředního výkonného výboru NLD, U. H. M. a S. W. Rangún, listopad 2011.
- NLD (2012): Interview, setkání aktivistů. Pha-an, Karenský stát, listopad 2012.
- N. S. A. (2012): Interview, poslankyně *Pyijthu hlutto*. Pha-an, Karenský stát, listopad 2012.
- N. W. M. (2011): Interview, pracovní organizace Myanmar Egress. Rangún, prosinec 2011.
- P. T. H. A. (2012): Interview, pracovník nevládní organizace ADRA Myanmar. Rangún – Pha-an, listopad 2012.
- P. W. (2011/2012): Série interview, pravicová opozice spojená s bývalou klientskou sítí bývalého premiéra režimu SPDC Khin Nyunta. Rangún, listopad–prosinec 2011, prosinec 2012.
- T. K. (2011): Interview, jeden z iniciátorů a vedoucích aktivistů hnutí proti výstavbě přehrady Mjishoun. Rangún, prosinec 2011.

Poznámka

Článek vznikl na základě informací získaných v rámci řešení grantových projektů „Národní program výzkumu 2“ (MŠMT / nositel projektu Ústav mezinárodních vztahů Praha), „Nový strategický přístup USA k Barmě – implikace pro Evropskou unii a Českou republiku“ (Výzkumný projekt MZV / nositel projektu ÚMV, 2011) a „Zhodnocení efektivity české podpory opozici a disentu v Barmě, Bělorusku, na Kubě a v Podněstří“ (Technologická agentura ČR / nositel projektu ÚMV, 2012–2014).